

dre Forhold ikke ret betyde Noget, før man ser, hvad der menes dermed, men som under de daværende Forhold aldeles ikke havde sin Plads eller kunde faae den. I saa Henseende vilde det være urimeligt at gaa ind paa en Debat her i Salen med det ærede Medlem, med hvem jeg sandelig aldrig skal indlade mig i Debat. Der var ogsaa den Gang en Repræsentation tilstede, som vel ikke talte Mange af de herværende Medlemmer, men som fuldt kunde staa ved Siden af den her tilstedeværende Forsamling baade med Hensyn til Dygtighed, og med Hensyn til Fædrelandskjerlighed. Der var ikke blot denne Repræsentation, men der var tillige et Folk, som tog levende Del i Sagen, og jeg tør sige uden at blive modsagt, at der ikke her i Landet har eksisteret nogen Regering, der har haft saa stor Tilslutning baade i Repræsentationen og i Folket, som den daværende. Der foreligger fuldstændig klare Vidnesbyrd om, i hvilken Grad den Politik, der da fulgtes af Regeringen, blev billiget af Folket. Naar man nu vil sige, at der saa kom Ulykker, og naar man endogaa tillader sig at udtale, hvad jeg allerede finder hører til det, som det neppe kan anses for rigtigt, at fremkomme med her i Salen, at Regeringen eller enkelte Mænd i denne vare Skyld i disse Ulykker, viser det ogsaa en høist besynderlig Opfattelse af den hele Tildragelse. Jeg vil ikke tale om, at hele den Virksomhed, som tilfaldt den Regering, jeg da havde den Ære at staa i Spidsen for, faldt i et Lidsrum, som laa efter Afgjørelserne i 1851 og 52 — der er dog vel Nogle her i Salen, som vide, hvortil jeg herved sigter, nemlig til Depecheudvekslingen med Tydskland i det nævnte Aar — altsaa efter at hele den Stilling var skabt, som igjen frembragte Forsatningerne for Hertugdømmerne og Forsatningen af 1852 for Danmark. Denne Stilling vil man dog ikke bebrejde den Regering, som indtraadte i 1854, og heller ikke vil man kunne bebrejde den Regering, som gik af i 1863, hvad der ligger efter den Tid eller Alt, hvad der staar i Forbindelse med Londonkonferencen. Man bør betragte, hvorledes den Situation var, hvorunder denne Regering maatte virke. Naar man dernæst siger, at Ulykken alligevel kom, har man overmaade nemt ved at udfaste Skyld, der, hvor der er traadt Ulykke til, enhver, der vil dømmes nogenlunde billig — og det gjør man dog efterhaanden temmelig almindelig overalt — vil indrømme, at særlige og uventede Ulykker traadte til. Det vil erkendes, at Frederik den Syvendes Død paa det Tidspunkt var en stor, ja en operordentlig stor Ulykke for Landet, og det vil ligeledes erkendes, at den Stilling, som fra andre Magters Side blev indtagen, var en saadan, som man ikke kunde have ventet vilde blive indtagen. Man kan ogsaa med fuldkommen Sikkerhed sige, at alle disse Magter nu for deres egen Skyld dybt og inderligt have fortrudt, at de ikke traadte op, da Striden var i

Danmark. Det er denne Slags Betragtninger, som man vel kunde forlange maatte anstilles, naar man vil komme med en alvorlig og sandhedsfærlig Fremstilling af den hele Situation, hvori man dengang befandt sig, og ikke blot vil finde Tilfredsstillelse i at vælte sig ind paa Nogen, man nu betragter som sin afgjorte Modstander (Bifald fra Tilhørerpladsen). Fremfor Alt fremkom der fra den ærede Rigsdagsmand en Ytring, jeg lige frem vil stemple som utilbørlig, og som jeg vil antage Formanden har overhørt, nemlig den Ytring, at den samme Mand — derved sigtedes til mig — bagefter havde benyttet Landets Ulykke for at indskrænke dets Frihed. Den Slags Ytringer kan jeg ikke taale blive sagte, uden fra min Side at møde dem med en alvorlig og bestemt Protest, idet jeg afviser dem med dybtfølt Foragt (Bifald fra Tilhørerpladsen).

Formanden: Jeg maa afbryde den ærede Minister for her at indskyde en Bemærkning. Naar jeg ikke har paataalt de Ytringer, der kom fra en foregaaende Aaler, da er det ikke, fordi jeg har overhørt Noget, men, fordi det kun er mit Hverv at værge Ministre saavel som Medlemmer imod Angrebene af det og Form, men ikke imod deres Vægt; derimod maa den ærede Minister selv værge sig. Og naar den ærede Minister vil paataale Formen af Angreb, der ere rettede imod ham, burde han allermeest vogte sig for at bruge Udtryk, der haardere end Noget, jeg har hørt under denne Forhandling, overtræde Grændserne af det, der er tilstedeligt.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet: Tillader den ærede Formand, at jeg gjør opmærksom paa, at det ikke var imod Formen, men imod Indholdet, at min Protest var rettet. Jeg tror dernæst, at den Mand, som har staaet i Spidsen for Regeringen under mange og vanskelige Lidelser, og som har haft det Hverv at udføre de haarde og tunge Pligter, som dengang paahvilede ham, vel turde være berettiget til at fordrø en nogen anden Omtale end den, der fremkom fra den ærede Rigsdagsmands Side. Og det gjælder ikke blot om Ministeren personlig, men det gjælder efter min Mening ogsaa med fuld Føje, naar den samme Rigsdagsmand tillod sig at udtale, at denne Regering havde besøkket Slesvig med flette og afdygtige Embedsmand, og at det var dem, man nu maatte træffes med her i Landet. Det er en hel Klasse af Embedsmand, hvoriblandt findes de hæderligste og dygtigste Mænd, som man skal vise Taknemlighed for, hvad de have offret, og som man ikke, fordi man er deres Modstander, skal omtale paa denne Maade i det danske Folkething.